

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-664-5-30>

**THE WAYS OF SIMPLIFICATION AND COMPLICATION
OF A SIMPLE SENTENCE IN THE MODERN GERMAN
LANGUAGE (BASED ON THE MATERIAL
OF MEDIA DISCOURSE)**

**СПОСОБИ СПРОЩЕННЯ ТА УСКЛАДНЕННЯ ПРОСТОГО
РЕЧЕННЯ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ
(НА МАТЕРІАЛІ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ)**

Yatsenko P. I.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department
of German Philology, Translation
and World Literature,
Zaporizhzhia National University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Яценко П. І.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри німецької філології,
перекладу та світової літератури,
Запорізький національний
університет
м. Запоріжжя, Україна*

Сучасний світ, деталізований, різнобарвний та складний, зажди був і лишається об'єктом дослідження науковців. Особливо цікавим для людства є актуальні питання, проблеми та події сучасності, що детально фіксуються на сторінках часописів та газет, отже, у публіцистичному дискурсу. Серед особливостей останнього є не тільки щільна презентація важливої інформації, отже скорочення певних зайвих елементів висловлення, а й детальне зображення подій, тобто, ускладнення реченневих конструкцій.

Актуальність цього дослідження полягає у тому, що вивчення трансформацій, котрим підлягає просте речення у публіцистиці під час свого формування під впливом процесів спрощення та ускладнення, лишається одним з провідних завдань сучасності. Метою цієї розвідки є виявлення особливостей синтаксичних процесів спрощення та ускладнення у простому реченні публіцистичного дискурсу. Відповідно до цього поставленими завданнями є встановлення частотності ускладнення та спрощення речення, а також, їхніх особливостей у проаналізованій вибірці. Об'єктом цієї наукової розвідки стали прості речення сучасної німецької мови, а предметом – процеси спрощення та ускладнення цього виду речення. Матеріалом роботи слугували 400 простих речень, вибрані з німецьких часописів («Der Spiegel» 2025 р. (3 часописи) та «Die Zeit. Wissen» 2025 р. (1 часопис)).

Будучи базовою одиницею синтаксису, *просте речення* розуміється як реченневий конструкт, що обов'язково містить суб'єктно-

предикатну основу та може поширюватися другорядними членами речення (додатком, означенням, обставинами) [4, с. 154; 5, с. 405]. Переважна більшість проаналізованих простих речень це конструкти з мінімум одним другорядним членом речення (96%), лише 4% речень утворені виключно підметом та присудком (1): (1) *Mathematik ist eindeutiger* [Die Zeit. Wissen, 2025, s. 16]. Однак, просте речення може поширюватися не тільки другорядними членами, воно може змінюватися (спрощуватися та ускладнюватися) різноманітно. У нашому матеріалі виявлені такі процеси спрощення: парцеляція та редукція, та процеси ускладнення: включення, до якого належить аппозиція, парантеза та відокремлення інфінітивних і партиципних зворотів (пор. з класифікацією синтаксичних процесів у складносурядному реченні [1, с. 16–24] та у підрядно-сурядному поліномі [2, с. 294–300; 3, с. 242–249]).

Під впливом когнітивних чинників та бажання мовця щільно упакувати кластери інформації у речення, додавши якомога більше важливих деталей, просте речення часто підлягає ускладненню: (2) *Für mehr als zehn Milliarden Dollar zieht Meta, der Mutterkonzern von Facebook, hier seit einigen Monaten sein weltweit größtes Rechenzentrum hoch.* [Spiegel, Nr. 37, 2025, S. 9]; (3) *Um seine Missetat zu vertuschen, versucht er anschließend, den Scheinwerfer mit Glas und Zuckersirup zu reparieren.* [Die Zeit. Wissen. 03, 2025, S.10]; (4) *Keine Viertelstunde von Metas gigantischer Baustelle im US-Bezirk Richland Parish entfernt wartet an einer Tankstelle eine Frau namens Donna Collins.* 62. [Spiegel, Nr. 37, 2025, S. 12]. Так, у (2) назва компанії «Meta» уточнюється аппозицією, де додається фактична інформація «*der Mutterkonzern von Facebook*» до попереднього іменника «*Meta*», у (4) комою відокремлено парантезу, де міститься вік людини, що також вводить додатковий прошарок інформації, уточнюючи ситуацію в цілому. Інфінітивний зворот у (3) вводить мету подальшої дії головного речення, а партиципний зворот у (4) містить деталі щодо відстані між певними об'єктами. Цікавим є той факт, що, на відміну від маленьких, доволі часто вживаних, аппозиції та парантези, більші за своїм розміром уточнення, особливо у формі партиципних зворотів, використовуються лише спорадично (у 9% проаналізованих простих речень).

Крім цих можливостей частим є розширене представлення певних членів речення, серед яких виділяються розгалужені означення (5) та додавання однорідних членів речення (6): (5) *Manche stellen sich eine höhere künstliche Intelligenz als superschlauen Assistenten oder Coach für alle Lebensfragen vor.* [Spiegel, Nr. 37, 2025, S. 10]; (6) *Macrons Wahl im Mai 2017 pulverisierte die etablierten Parteien Frankreichs, die Sozialisten und die konservativen Republikaner.* [Spiegel, Nr. 37, 2025, S. 6]. Так,

у (5) міститься уточнення загально вживаного поняття «штучний інтелект» означенням порівняльного ступеня, а у (6) представлено низку додатків, що пояснюють ситуацію.

У проаналізованому матеріалі процеси ускладнення (95%) значно домінують над процесами спрощення простого речення (1%), що пояснюється основної рисою публіцистичного дискурсу – дуже детально передавати події і явища оточуючого світу. Враховуючи здібності людини сприймати інформацію у певному об'ємі, у простому реченні розгалуженої структури помічені процеси спрощення реченнєвого холоніму, які починають функціонувати при необхідності скоротити речення чи акцентувати певні його частини.

Серед виявлених видів спрощення, притаманних простому реченню публіцистики, слід назвати еліпсис (7) та парцеляцію (8, 9): (7) *Las Vegas, Mitte August*. [Spiegel, Nr. 37, 2025, S. 9]; (8) *Es gibt nichts zu sehen. Nichts zu sehen?* [Spiegel, Nr. 37, 2025, S. 9]; (9) *Ist Merz ihnen zu rechts? Oder zu links?* [Spiegel, Nr. 20, 2025, S. 10]. Так, у (7) проявляється цікава характеристика публіцистичного тексту – телеграфний стиль, при якому лишається виключно нова та актуальна інформація, у той час, коли все вже відоме і зайве прибирається. У (8) парцелюється елемент «*Nichts zu sehen?*», що є, майже, повним повтором останнього фрагменту речення, однак з іншою іллокуцією, це вже не констатація факту, а риторичне питання задля привертання уваги читача. У (9) парцелюванню підлягає антонім до частини головного речення – «*zu rechts*» – «*Oder zu links?*».

Отже, синтаксичні процеси, що виникають під час формування простого речення, розділяються на дві групи: процеси спрощення та процеси ускладнення реченнєвого холоніму. Спрощення речення функціонує як додатковий другорядний механізм, що починає діяти у разі перенавантаження речення чи при необхідності акцентування певного кластеру інформації, задля чого фрагмент може вилучатися (еліпсация) чи відсікатися, формуючи нове висловлення (парцеляція). Ускладнення простого речення у публіцистики часто залучається для розширення та деталізації представленої ситуації, тому проявляється у низці видозмін речення (включення, відокремлення, уточнення однорідними членами речення тощо).

Вже у першому наближенні до об'єкта аналізу стає очевидним, що дослідження особливостей простого речення у публіцистичному дискурсі є актуальним питанням сучасної лінгвістики, а наведені міркування можуть дати поштовх до нових розвідок у *перспективі*, де особливої вагомості набуває аналіз синтаксичних процесів спрощення та ускладнення простого речення у науковому, художньому, офіційно-діловому дискурсі, а також порівняльний аналіз простого

речення німецької мови у вказаних дискурсах. Крім того, цікавим видається порівняльний аналіз синтаксичних процесів у простих реченнях в різних германських мовах, наприклад, в німецькій та англійській.

Література:

1. Приходько А. М. Складносурядне речення в сучасній німецькій мові. Запоріжжя, 2002. 292 с.
2. Яценко П. І. Спрощення синтаксичної структури підрядно-сурядного полінома у сучасній німецькій мові (на матеріалі наукового дискурсу). *Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Філологія*. 2019. № 20. С. 294–300.
3. Яценко П. І. Ускладнення синтаксичної структури підрядно-сурядного полінома у сучасній німецькій мові (на матеріалі наукового дискурсу). *Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Філологія*. 2019. № 21. С. 242–249.
4. Einführung in die germanistische Linguistik: Lehrbuch / J. Meibauer und andere. [3. Aufl.]. Stuttgart, Weimar, 2015. 372 s.
5. Eisenberg P. Grundriss der deutschen Grammatik. Der Satz. [5. Aufl.]. Berlin, 2020. 584 s.

Перелік ілюстративних джерел:

1. Der Spiegel. Berlin, 2025. Vol. 20. 122 s.
2. Der Spiegel. Berlin, 2025. Vol. 24. 122 s.
3. Der Spiegel. Berlin, 2025. Vol. 37. 122 s.
4. Die Zeit. Wissen. Hamburg, 2025. Vol. 03. 106 s.